In Rotterdam-West regelt de buurt de zorg zelf. 'Een beetje als in de jaren vijftig'

reportage • Van klussendienst tot praatgroep of tekenuurtje: in de 'Zorgvrijstaat' in Rotterdam-West creëren vrijwilligers een vangnet voor de buurt. 'Een eigen wijkverpleger in dienst zou geweldig zijn.'

ANTON SLOTBOOM

De potloden liggen klaar in de publieke huiskamer in Delfshaven. Met vellen papier. Begeleider Dennis Lohuis, hip gekleed, glas water voor z'n neus, is van plan verder te werken aan zijn eigen stripboek. "Hier, kijk, zo ver ben ik al!" Alleen: waar blijven de deelnemers? Die zijn wel binnengedruppeld, want het hoekpandje in Rotterdam-West is deze vrijdagmiddag vol en lawaaierig. Maar getekend wordt er nog niet.

De deelnemers hebben het nog veel te druk met elkaar. Een vlotte jongeman, 'een geweldige tekenaar', heeft net soep voor iedereen gekookt en deelt die uit. Een ander heeft een cake meegebracht uit Marseille. "Gemaakt door mijn Franse oma, wil je proeven?"

Een groepje vrijwilligers van de Zorgvrijstaat is al die tijd in een hoek van de kamer bezig om met een naaimachine kleding te repareren. Iedereen doet wat, ook de deelnemers aan het tekenen dragen op andere momenten op andere terreinen bij. Over geld voor bewezen diensten gaat het in de Zorgvrijstaat niet. Vrijwilligers maken de dienst uit, in het enorme hulppakket dat onder de vlag van de Zorgvrijstaat valt: ze helpen elkaar.

"Dit begon tien jaar geleden vooral met praktische dingen", vertelt Lohuis. "We hebben bijvoorbeeld al jaren een klussendienst." Zo repareerde hij zelf de afgelopen jaren rollators, hing hij beugels op in badkamers als bewoners dat nodig hadden, en ging hij langs bij bejaardentehuizen om met bewoners mee te denken over lastige praktische uitdagingen. Betaald kreeg hij niet. Maar de Zorgvrijstaat groeide.

Lange wachtlijsten

De laatste jaren werd mentale zorg voor elkaar belangrijker. Het met elkaar tekenen, onderdeel van een uitpuilend wekelijks schema vol activiteiten, blijkt eigenlijk vooral een excuus. "Om een goed gesprek met elkaar te hebben."

Goede gesprekken zijn in dit deel van Rotterdam, waar de inkomens gemiddeld onder de 20.000 euro per jaar duiken, hard nodig. De wachtlijsten in de zorg zijn lang. In de Zorgvrijstaat bieden Rotterdammers elkaar onderling steun. In allerlei praatgroepjes ook, tot en met een praatgroep over seksueel geweld. Zo helpen de bewoners elkaar en komt de overheid er nauwelijks aan te pas.

"Tien jaar geleden werden allerlei taken van het Rijk naar gemeenten overgeheveld", blikt Lohuis terug. "Ook zorgtaken. Dat ging bovendien gepaard met een dikke bezuinigingslast. De koning hield een toespraak over de participatiesamenleving. Heel zwart-wit gezegd leek dat wel het einde van de verzorgingsstaat. We moesten het duidelijk weer zelf gaan doen."

Lohuis maakte zich daar als bewoner van Rotterdam-West zorgen over, "want toen ik hier om me heen keek, zag ik helemaal niemand die zich bewust was van die veranderingen. Mensen zijn hier aan het overleven. Maar ik zag wel dat mensen hier voor die tijd al zoveel mooie dingen voor elkaar

deden. Er waren hier alleen al tientallen particuliere kookinitiatieven."

Het hele gebied kende al een hele hoge graad van zelforganisatie, legt Lohuis uit, met een plak Franse cake voor z'n neus. Hij is net luidkeels en vrolijk door een van de bezoekers gewaarschuwd: er zit rum in. "Maar zelforganisatie op het gebied van zorg: nou, die was er toch niet echt."

Zelfredzamer

Samen met Rotterdammer Alexander Hogendoorn, die hij tegenkwam bij een ontbijt voor ondernemers in de wijk, richtte hij daarom de Zorgvrijstaat op. "Mensen moeten beter georganiseerd kunnen zorgen voor elkaar. Omdat ze zelfredzamer moeten zijn. Daar draait het ons om. Wij vinden het mooi en waardevol om meer voor elkaar te kunnen zorgen. Zorgen voor elkaar is iets van mensen. De organisatiekracht van de wijk zijn we daarom verder gaan versterken. Al die kookinitiatieven leunden vaak op slechts één iemand. Dat is te wankel. Als je de krachten bundelt, sta je steviger."

Voor elkaar zorgen, dat betekent ook dat bewoners elkaar helpen als het wonen in dit drukke stadsdeel lastiger wordt. "Je moest eens weten hoe ingewikkeld het is om aanpassingen in je woning te krijgen als je die nodig hebt. Terwijl: zo'n beugel in de badkamer kost maar een paar euro. Dus hebben wij er een zwik aangeschaft. En daar rijden wij dan mee langs bewoners om die zelf op te hangen." Nieuw zijn de ideeën niet, laat staan revolutionair. "Voor elkaar zorgen, sociale samenhang: het is natuurlijk een beetje als in de jaren vijftig."

De volgende stap voor de Zorgvrijstaat? Het zou zomaar de introductie van een lidmaatschap kunnen zijn. "Daar hebben we eerder over nagedacht, en nu weer." Als ieder lid een tientje inlegt, kan de Zorgvrijstaat een wijkverpleger in dienst nemen. "Een eigen wijkverpleger", zegt Lohuis, die blij ziet dat de deelnemers zich inmiddels toch op het tekenen hebben gestort. "Zo'n verpleeghulp zou geweldig zijn voor veel mensen hier."